

tržaški soc. demokratični proletarijat narodu v tem kulturnem boju svojo simpatijo in pomoč.

Oziraje se na temelj strankinega programa, zahteva, da mora biti šola obvezna, brezplačna in svetna in da mora ustrezati potrebam in razvoju posamičnih narodov; da dobivajo učenci učila sploh, ter da se otroci ljudskih šol in oni na višjih učnih zavodih, ki so sposobni za daljno izobrazbo, prehranjajo zastoj.

Mednarodni soc. demokratični tržaški proletarijat je pripravljen napeti vso svojo silo, da pomore brezpravni manjšini tržaškega prebivalstva doseči kulturna sredstva, ki služijo v to svrhu in so za izobrazbo neobhodno potrebna.

* * *

Dasi so nas prezrli gospodje voditelji tržaških Slovencev, vendar objavljamo zapostavljenemu slovenskemu šolstvu v prid, da bomo tudi odslej pazno gledali na razvoj veličnega tržaškega slovenskega ljudskošolskega vprašanja in tržaške Slovence tudi nadalje nevstrašeno podpirali v tem obupnem boju.

V ostalem pa: Če je še kaj pravičnosti v vladajočih odločujočih krogih, ne more ostati glas slovenskih Tržičanov — glas vpijočega v puščavi!

Veljaj jim parola: Na boj — do skrajnosti!

Zborovanja „Saveza hrv. učiteljskih društava.“

(Dalje.)

A če bi se odločili, da pomnože število učiteljstva, bi bilo pač pametnejše in rodoljubnejše, da se ta prirastek nameni borbi proti analfabetom, ki jih je na žalost pri nas še 54,41%, a ne v to, da dobimo dopoldnevne šole. Nadalje se moramo spomniti tudi tega, da je naša Hrvaška na sedmem mestu šolske kulture, pa se tedaj jako čudim prijatelju dr. Cenkiću in onim našim šolnikom, ki hočejo zasledovati glede sistema dopoldnevnih šol države prvih kultur. narodov. Mislim, da bi morali pri tem biti dosledni, pa če zahtevamo dopoldnevni pouk, kakor je ponekod v Nemčiji, tedaj moramo brezpogojno tudi zahtevati, da otroci hodijo tudi pri nas osem let v šolo kakor tam. Razen tega imajo omenjene kulturne države, kjer uvajajo tak pouk, tudi dobro urejeno nadaljevalno prosveto; ljudska predavanja in druge vire ljudske prosvete; imajo pa tudi točno zajamčen poset šole. V vsem tem mi jako šepamo, ker je naše nadaljevalno obrazovanje ponajveč le na papirju, a poset šole je odvisen še vedno od dobre volje občinskih načelnikov in bilježnikov, ki vsakokrat ne žele, da se zaradi šole sprejo s svojim narodom. Moj protivnik se strašno trudi s svojimi higijenski zahtevami, in te pri njem največ odločujejo v borbi proti dosedanjemu vsednevni pouku. Iz slabotnosti nekaterih otrok izvaja neopravičene razloge, na temelju katerih zavrača vsednevno šolo, pa hoče, da uvedemo samo dopoldnevni nerazdeljeni peturni pouk. Ali ker je moj protivnik pozval v boj vse svoje velikane in modrijane, naj tudi meni dopusti, da se spominjam mož, ki govore meni v prilog, tako n. pr. Krafft-Ebing, Schotter, Varbion, Klencke, Wesche i. t. d. Glasoviti Virchov veli, da je četiriurni pouk nepravilen, a peturni pa je zločin, storjen na deci. A če se spomnim na letošnji internacionalni kongres higijenikov in zdravnikov v

Nürnbergu, kjer jih je bilo na štiri stotine iz vsega sveta, ki so v svojih resolucijah zavrgli peturni pouk v nižjih razredih, tedaj moram reči, da je večina zdravnikov in higijenikov na moji strani, t. j. za dosedanji razdeljeni pouk, ki ni toliko kriv, da imamo tudi slabotne otroke.

Naj še pripomnim, da sem tudi jaz vestno proučeval higijeniške zahteve v tem vprašanju in došel do protivnih rezultatov od gospoda predgovornika.

Predvsem ni osnovana trditev, da je razdeljen šolski pouk na škodo otroškemu zdravju, pa tudi ako bi to deloma bilo res, bi trebalo najti uspešnejši izhod iz tega škripca, a nikakor z dopoldnevnim poukom. Ako se nam tudi zdi, da je mladi naraščaj tuintam ponekod slabotnejši in boleha-vejši, četudi vidimo vsakdan krasno rdečih otrok, je tej slabotnosti mnogokrat vzrok v krvi porodnice; v nezdravih stanovanjih, v slabi hrani otrok; v vedno večji materialni bedi naroda; v prevelikem luksusu, ki se vedno bolj razširja nad narodom in jemlje kruh dečici; v prerani ženitvi; in na-posed v vedno večjem uživanju nesrečnega alkohola.

Tudi jaz izhajam iz kmetiške kočice ter poznam dobro napake in vrline svojega naroda in znam pozitivno, da ima naš narod tudi težke napake, ali te ne bo ozdravil s skrajševanjem izobrazbe, ampak ravno nasprotno: z vedno obsežnejšo in temeljito izobrazbo vseh narodovih slojev. (Tako jel Živio!) Zaradi tega bi — namesto da se zadiramo v razdeljen čas pouka — delali na to, da še povzdignemo nivo narodne izobraženosti; da povzdignemo materialno in moralno stanje ljudstva in kolikor največ pospešimo njegovo občno prosveto, a tako tudi preprečimo uživanje škodljivih pijač, ki nam zastrupljajo narodno kri. Nadalje bi se morali potruditi, da četudi z ostrim zakonom omejimo prerano ženitovanje, ker prerani zakonski užitki škodujejo telesnemu in duševnemu razvitku človeškemu. Tako bi jaz iz srca želel, da se četudi z najostrejšim zakonom prepreči prevelik luksuz v ljudstvu in da se omrazi našim seljakinjam svilena obleka in z zlatom izvezeni predpasniki, pa da se narodni okus povrne na čisto narodne umotvore in na pridno delo rok naših kmetič! Potem bi takoj bilo več sreče in napredka, več moralnega in domoljubnega življenja med narodom, in kar je vrlo odlično — kruhka mlademu naraščaju, ki bi, ker bi se bolje živil, uspešnejše napredoval duševno in telesno.

Cenjeni higijeniki veliko skrbijo, kako bi dečji želodec mogel uspešnejše prebavati, a ne vodijo računa o tem, kaj naj mladi želodec prekuhuje. Naši stari se niso toliko brigali za zdravje želodca, a zato so pa vendar bili plečnati in močni kakor vitke jelke, da bi lahko z njimi razbijali kamenje. Mi se dandanes toliko prepiramo za suho skorjico kruha, kako pride v otroški želodec, namesto, da v ta želodček damo dnevno tudi kak košček mesa in druge krepke hrane. Če bi otroci imeli dosti in dobre hrane, bi njih želodček dobro fukcijoniral tudi brez naše tolike modrosti, pa če bi makar učili predpoldan ali popoldne. (Tako jel) (Dalje.)

Društveni vestnik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevnški okraj zboruje v nedeljo dne 4. decembra t. l. v šoli na Vidmu. Zborovanje se prične ob 10. uri dopoldne ter se vrši po sledečem vzporedju: 1. Odobrenje zapisnika zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Iz šolske prakse. 4. Predavanje. 5. Želje in nasveti. Mnogoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj zboruje dne 8. decembra t. l. v okol. šoli v Celju ob pol 11. uri dopoldne po nastopnem vzporedju: 1. Zadnji zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. »Kako in kaj se da po novi struji risati v ljudski šoli«. Podavanje iz šolske prakse. (Nadučitelj A. Petriček iz Žalca). 5. Nasveti. — K obilni udeležbi uljudno vabi

Armin Gradišnik,

t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je ob svojem rednem zborovanju dne 2. novembra t. l. v Gotovljah izreklo nad povse neosnovanimi natolcevanji slov. štaj. učiteljstva zastran njega učnih uspehov v ljudski šoli po v to nepoklicanem poslancu Linku v zadnji sesiji dež. zboru štaj. v Gradcu svoje ogorčenje, ter sklenilo provzročiti, da »Zveza štaj. slov. učiteljev in učiteljic« sestavi tozadevno resolucijo ter jo objavi v glasilu »Štajerske učit. zveze«, to je v »Steierische Schul- u. Lehrerzeitung«.

Konjiško učiteljsko društvo je imelo svoje prvo glavno zborovanje 10. novembra v Konjicah. Društvu je novo pristopila gospa Božena Krejčeva na Stranichah, a kot gost je prisostvovala gospa Pavličeva iz Prihove. Sklenilo se je, da pristopi društvo kot član k posojilnici in hranilnici Učiteljskega konvikta v Ljubljani z enim deležem, ki se bo vplačeval v mesečnih obrokih. Letno poročilo tajnika o društvenem delovanju se je odobrilo. Iz tega poročila je bilo razvideti, da je bilo društveno delovanje v preteklem letu dokaj intenzivno in uspešno (izvzemši kopico peticij za odpravo III. razreda, ki smo jih, kakor se da sklepati iz določila deželnega odbora, poslali precej zaman.) Radovedni smo, bo li izmed tistih 200 blagrovanih šol dobra usoda presadila katere tudi v naše spodnještajerske gorjance?

Računski zaključek gđc. blagajničarke je izkazal 32 K 12 h prebitka, ki se bo uporabil za saniranje nekaterih, v stari eri napravljenih društvenih dolgov. Ker že tudi pri nas na Štajerskem nekateri hrupno zahtevajo reduciranje šolske dobe, se je vzela tudi ta točka v pretres. G. tovariš Čeh je ob občem pritrjevanju izvajal, da bi se dala obveznost znižati na 7 let, a opustiti bi se morale šolske olajšave, zaradi katerih imamo sedaj faktično le 6letno dobo. Takisto naj bi se pa obveznost tudi šele pričela po končanem 7. letu, ko so otroci že duševno in telesno bolj razviti. Na uho vam pa povemo, da pri nas izvečine — 80% — itak pošilja otroke šele po 7. letu v šolo, a na zadnje vendar zahteva šolske olajšave, ki jih okr. šol. sveti radovoljno podeljujejo, če je le količkaj zakonite možnosti, neglede tudi na morebitni učenčev napredek. Ogorčeno je društvo tudi sklenilo, opomniti slavni okr. šol. svet, da naj šolskim zamudam posveti nekoliko več pozornosti. Ne gre zaradi nas, da zaman pišemo zamude v tednice in v zamudne izkaze, (ki so nam jih lani, uvidevši menda naš brezuspešen trud, zadnje mesece nekoč kar lepo ustavili) ampak nam je za napredek v šoli, da ne bo naše prizadevanje iluzorično. Srenjske oblasti in stranke si kar norca brijejo iz napovedanih kazni (najbolj pa seveda iz učiteljstva, ki izkazuje zamude), ki pa se nikoli ne izvršijo ali kvečjemu v 10 slučajih. Nadejamo se, da bo novo leto tudi v tem oziru prineslo nov uspeh. Društveni odbor se je izvolil soglasno stari. Prihodnje zborovanje se vrši prvi četrtke meseca januarja v novem letu. Uverjeni smo, da se snidejo takrat v naši sredi tudi oni gg. tovariši, ki so bili zadnjič na katerikoli način zaposleni. Izgovor na dolgo in grdo pot naj ne velja med tovariši! Ogledujte se nad vrlim tov. Repičem, ki prihaja pozimi in poleti, v snegu in v viharju 4 ure daleč iz Rakovca visoko v Pohorju, dasi so mu lasje že osiveli, redno k našim tovariškim sestankom. Na veselo svidenje torej po novem letu!

Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo dne 17. novembra v Velenju.

Kot prva točka dnevnega reda se je vršila hospitacija v III. razr. pri g. Skasi, ki je obravnaval prilastek.

Nato je pozdravil predsednik navzoče, med njimi novo pristopile društvene članke: g. Armiča iz Velenja, g. Weberja iz Šmartna na Paki in g. Kotnika s Kozjaka.

Izrekel je nadalje obžalovanje, da se je izjalovilo učiteljstvu upanje na odpravo III. plač razreda v toletnem za-

sedanju deželnega zboru. Opominjal je društvo, naj se zaradi tega slabega uspeha ne da preplašiti, ampak naj vztrajno na to deluje, da se odpravi krivica, ki se godi učiteljem III. plač. razreda. Dolžnost naša je, da si pomoremo sami, ker nam drugi ne pomagajo.

Nato so bili objavljeni nekateri dopisi, med njimi dopis »Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Ljubljani« do učiteljev in učiteljskih društev. Razgovor o tem se je preložil na prihodnje zborovanje.

Pozivu g. Požegarja v »Steir. Schul- u. Lehrerzeitung«*) glede povrnitve stroškov za ekspenzar g. Sorka, ki je zastopal učiteljstvo v zadevi dijet članov stalnega konferenčnega odseka je ugodilo društvo s tem, da je odposlalo 4 K kot prispevek zbranih članov.

Predlog g. Kotnika, naj odpošlje vodstvo društva voditelju štaj. slov. poslancev dr. Robiču izraz zahvale za njegov trud glede odprave III. plač. razr., je bil vzprejet.

Kot dan prihodnjega društvenega zborovanja se je dočlil 19. december.

Po končanem zborovanju so udeleženci ostali zbrani v veseli družbi do poznega večera.

Književnost in umetnost.

Narodna pesem v ljudsko šolo! Kdorkoli svoj narod resnično ljubi, želi tudi, da bi mu vir njegovih lepih in veselih pesmi nikdar ne zamrl. Saj mu ravno te pesmi sladé in lajšajo življenske težave, one mu razganjajo skrbi in toge, a one ga tudi najsigurneje vzdržujejo na poti poštenosti. Prirodno je torej, če izkušamo narodno pesem širiti po ljudski šoli, ker edino le tukaj moremo vplivati na ves narod. A pazimo, da se ne osmešimo pri tem!

Narodna pesem je celota, ki sestoji iz besed in iz napeva. Dajmo besedam drug napev, oziroma podložimo napevu druge besede, in pesem ni več narodna! Če smo torej n. pr. na napev pesmi »Prelepa je cvanc'garca« nategnili kako pesem iz prvega berila in smo jo zapeli v šoli, nismo zapeli narodne pesmi, in če bi to tudi sam Stritar imenoval »zaslužno delo.«

Poiščimo temveč one narodne pesmi, ki jih smemo z istimi besedami, kakor jih poje narod, širiti v šoli, tedaj bomo gojili v resnici narodno pesem. Onim pesmim pa, ki so raztresene po naših berilih, pa naj poskrbe naši glasbeni strokovnjaki napeve po narodnih motivih, da se učencem tembolj priljubijo.

Če torej ne dobimo dovolj naročnikov na pesmarico, kjer so pisane šolske pesmice na narodne napeve, pač to ni nikaka nesreča, ampak le dokaz, da nam še ni zamrl čut za pravo narodno pesem. V šolo gre cela pesem ali pa nič.

Kadar nam pa strokovnjak ponudi zbirko pravih narodnih in po narodnih motivih zloženih pesmi za šolo, pa ne bo premalo naročnikov.

Ko bi hotela »Glasbena Matica« ali morebiti tudi »Šolska Matica« to delo vzeti v roke, bi prišli kmalu do smotra, in naša ljudska šola bi pripomogla, da bi peli po vsi Sloveniji narodne pesmi z istimi besedami in z enakimi napevi.

Usmilite se torej narodne pesmi in ne dopustite, da se ne omadežujejo ti biseri s kakimi polovičarstvom!

In še nekaj! Ali bi ne bilo imenitno, če bi šolarčki zapeli v šoli svojo pesem, na cesti pa istočasno odrasel fant po istem napevu: »Prelepa je cvanc'garca«?! —m—

Opomba uredništva: O pesmarici, ki jo omenja pisec gorenjih vrstic, smo že nekolikokrat govorili v svojem listu. Na željo nekaterih tovarišev pa priobčujemo tudi današnje njih izpoved, da čujemo tako — oba zvona. Naša naloga ni, da bi razsojali. Morda pa s tem provzročimo, da se vname zanimiva in gotovo koristna razprava, ki naj končno veljavno reši to vprašanje! Glasbeniki, genite se!